

The Cases of Using the Ways to Develop Thinking in Written Expressions of Level B2 Students Learning Turkish as a Foreign Language

Sezgi Dalioglu

Ministry of National Education

sezgidalioglu@hacettepe.edu.tr

ORCID: 000-0003-1923-6526

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the use of ways of developing thinking in the written expressions of foreigners who learn Turkish at B2 level. It is to determine at what rate, in which productive process of writing (introduction, development, conclusion) and which structures are preferred. The model of the study is survey, one of the qualitative research techniques. Since it is not possible to reach the whole universe in terms of time and other possibilities, the research was carried out by determining the study group. The study group consists of 40 B2-level students studying at Gazi University TÖMER in the spring semester of 2018-2019 academic year. In order to create the data of the research, the students were asked to write an article on one of the subjects determined by consulting the expert opinion. Content analysis method was used in the analysis of the data. The obtained results are tabulated with frequency (*f*) and percentage (%) values. The main findings reached in the study are as follows: It is seen that the students used a total of 143 idea development techniques in their written expressions. The average use of thought development technique per student was found to be 3.57%. The most used idea development technique is comparison (49.6%). The least used technique is witness presentation (2.09%). The second most used technique after comparison is sampling (25.8%). It is the third most used technical definition (14.6%). The analogy technique (4.1%) and the technique of using numerical data (3.4%) were used. The students used the ways of developing thinking mostly in the development section (62.9%), then in the introduction section (22.3%). Where the ways of developing thinking are used the least is the conclusion part (14.6%). In teaching Turkish as a foreign language, it is thought that as a result of the functional training to be given to B2 level students about the ways to develop thinking, students will be able to use these techniques richly and accurately with appropriate language structures.

Keywords: Ways to develop thinking, teaching Turkish as a foreign language, writing skills.

Language teaching is shaped with the aim of gaining four basic skills, both in the context of the mother tongue and in the context of a foreign language. One of these skills is writing. As in speaking, one of the basic elements used in the writing process is the ways of developing thinking. In teaching Turkish as a foreign language, educating students on ways to develop thinking in their written production can also positively affect their oral production skills, especially written production.

Writing is to describe in writing what we hear, think, design, see and experience (Sever, 2004). Özbay defined writing as “describing wishes and events with certain symbols, in addition to feelings and thoughts, in accordance with certain rules” (2009, p. 115).

Writing is the last skill to be acquired in language skills, and it is also one of the most challenging areas for students. (Açık, 2008; Kara, 2010; Karabayır ve Derzinevesi, 2015; Köse, 2004; Tok, 2013). Through writing and speaking, meaningful and self-constructed meaning complexes are formed. These features bring to mind the

Received :September 7, 2022

Revised :November 3, 2022

Accepted :December 5, 2022

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
2022, 10(2), 157-174
Research in Reading & Writing Instruction,
2022, 10(2), 157-174
<https://doi.org/10.35233/oyea.1172309>

concept of text. In the language production dimension, the ability of the language user to create spoken or written texts in the target language is seen as the ultimate expectation of language teaching. In both mother tongue and foreign language teaching stages, there is an order in which words form sentences, sentences refer to paragraphs, and paragraphs create meaningful and coherent wholes, that is, texts. The text is formed at the end of a process. It is the product of the process that creates larger structures in such a way as to reveal a meaningful whole, by bringing together the smallest building blocks of the language in which it is written, within the framework of certain rules.

In the definitions made, it is emphasized that the text is a semantic and structural integrity formed by consecutive sentences. However, according to some linguists, this definition is not sufficient to explain the concept of text. According to Günay (2003, p. 35), a text can be defined as a meaningful structure in which linguistic signs that form a closed structure with its beginning and end come together. According to De Beaugrande, the text should not be seen only as consecutive sentences, but the context that composes the text should be examined and the text should be given its true value (Halliday & Hasan, 1976; Cited by De Beaugrande, Aksan & Aksan, 1991).

Emphasizing only the grammatical and structural aspects of writing skills in foreign language teaching is seen as an obstacle for language users to create planned and semantically integrated texts in the target language. According to Ünalın (2006), teaching writing is also teaching thinking in written language. Considering the ability of understanding and expressing in a language to be related to each other and to be a source for each other, it can be said that what is seen, listened and read is the source of expressions, that is, the expression of feelings and thoughts. When the relationship between language and thought is examined within the framework of language teaching, language determines thought (Whorf & Sapir, 1956), thought determines language (Piaget, 1959), language and thought mutually affect each other (Vygotsky, 1986), and there is no relationship between language and thought (Chomsky, 1965) came to the fore (Sakin, 2014).

Every language has a narrative universe that it offers to its users. In this universe, there are words, structures, and forms of expression about how people can express themselves in various situations. While learning the mother tongue, people meet this universe naturally. Later, he uses this knowledge, which he acquired naturally in his education life, by developing it skillfully. However, while learning a foreign language, it becomes necessary to express feelings and thoughts with the structures of this new universe, although those whose mother tongue is known from its source are sources of content in terms of content. Ways of developing thinking consist of techniques that can be used while expressing feelings and thoughts at this point and that will enable the expressions to reach their goals. Crossley & McNamara, (2016, p.354) pointed out the importance of text elaboration in developing writing skills by saying, "Elaboration in text creation is strongly related to the quality of the text and is generally the strongest predictor of text quality."

Ways to Develop Thinking

In narration, a number of ways are used in order to base the thought on solid foundations and to make it effective and convincing. The ways used to ensure that the narration reaches its goal are called ways of developing thinking (Bilgin, 2006). Demirezen (2010) listed the techniques that can be used while creating compositions in the sources related to teaching English as a foreign language as benefiting from nature, analogy (analogy), results, authority and generalizations. Ways to develop thinking in many Turkish sources (Adalı, 2011; Akbayır, 2013; Asiltürk, 2011; Bilgin, 2006); definition, comparison, exemplification, witnessing (evidence), analogy, benefiting from numerical data. However, in addition to these, Çetin and Can (2012) use question-questions and contrast; Akbayır (2013) has included ways of developing thinking such as including incomplete (elliptical) sentences, including inverted sentences, long sentences, and short sentences, using qualifying words, benefiting from concreteness, benefiting from abstraction, reporting and changing opinions, using associations, referring to questions. Bilgin (2006), on the other hand, also included techniques such as repetition, question, matching, contrast, analogy, summarizing, segmentation, making use of folk discourse, introducing, and making people talk.

In this study, the ways of developing thinking were limited as definition, analogy, comparison, exemplification, showing witnesses (evidence), using numerical data, due to the fact that the users of the language in which the application will be made are learning Turkish as a foreign language and their language level is B2.

When the achievements in the Common European Framework of Reference for Languages, writing skill, report and essay/article writing sections are associated with the ways of developing thinking, it is seen that the six ways of developing thinking are explicitly or implicitly mentioned in the outcomes. These are showing witnesses, benefiting from numerical data, identification, exemplification, comparison, analogy. These are also compatible with the ways of developing thinking identified in the research.

In the study, it was aimed to determine the use of ways to improve thinking in the written expressions of students who learn Turkish as a foreign language at B2 level. In order to reach detailed findings for this purpose, the following sub-problems were used:

1. How often were ways of developing thinking used?
2. In which productive process of the writing (introduction, development, conclusion), how often were the ways of developing thinking used?

3. Which structures and how often were preferred when using ways of developing thinking?

Method

Model

The research has a descriptive nature, carried out in the survey model. The research was carried out with the general survey model, which is one of the survey models.

Participants

The group of the research consists of 40 B2 level students studying at Gazi University TÖMER in the 2018-2019 academic year. In the research, "easily accessible case sampling" (Yıldırım & Şimşek, 2013, p. 141) method was used as a sampling type in order to gain speed and practicality to the research.

Tools

The raw data of the research consists of the composition papers of the students. The subjects to be written to the students were determined by considering the Common European Framework of Reference for Languages and the content of the B2 textbooks prepared accordingly. 5 topics that were deemed appropriate by the experts were selected.

Data Collection

After the participant consent form was filled in, the instruction about the study to be carried out was explained to the students by the researcher. Each student was given a paper on which the subjects were written and a paper on which to write. One lesson hour (45 minutes) was given for the application.

Data Analysis

Content analysis technique was used in the analysis of the qualitative data obtained within the scope of the study. Student writings were evaluated by 3 experts working in the field. The texts were analyzed by looking at the frequency of students' use of thought development techniques in their texts, in which productive process of the text (introduction, development, conclusion), how much they used and with which language structures. Language structures specific to these techniques were used to identify the ways in which students could develop their thinking.

These constructs are: "... is, ... is called, define-, other" for identification; "like, like, similar, same, other" for simile; "most, much, more, compared, comparatively, differently, other" for comparison; for example "for example, for example, for example, other"; for witnessing, "according to ...", ... says "...", other"; for making use of numerical data, "according to..., rate, percentage, statistics, graph, number, other".

In the analysis of the data, it is accepted that the ways of developing thinking are also included in the article in the case of using language structures that will give synonyms or close meanings. Techniques to develop ideas that can be reached in paragraph form or from the context without using a specific language structure are called "other".

Ethical Statement

In this study, all the rules specified within the scope of "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were complied with. This research was found to be ethical with the decision of Hacettepe University Ethics Committee numbered 35853172-300 and dated 02.04.2019.

Findings

Findings on the Use of the Total Thought Development Pathway

A total of 143 thought development techniques were used by the students. The ratio of the use of the total thought development technique to the number of students is 3.57. The usage of the techniques is as follows, from most to least: 71 comparisons, 37 exemplifications, 21 definitions, 6 analogies, 5 utilizing numerical data, and showing 3 witnesses.

The Parts of the Way of Developing Thinking and the Structures in which it is Expressed

Describing

A total of 21 definitions were used in student texts. Students mostly preferred to make a definition in the introduction. A total of 13 definitions were made in the introduction, 4 definitions in the development section, and 4 definitions in the conclusion. In the definition, "... is." (17) and "...they say/say" (4) constructs are used.

Analogy

A total of 6 similes were used in student texts. Students benefited from an equal number of analogy techniques at every stage of the text. Two analogies were made in the introduction, development and conclusion sections. Considering the language structures used while expressing this technique, the structure "like" (3) was preferred. The "other" (2) and "same" (1) structures are used in the second order.

Comparison

Students used a total of 71 comparisons in their texts. The comparison technique was mostly used in the development section. 15 comparison techniques were used in the introduction part, 48 in the development part, and 8 in the conclusion part. When we look at the language structures used in the comparison technique, the most (26) "most" structure, the second (21) "more" structure, and the third (18) "other" structure were used. Three of each "according to" and "difference" structures were used.

Exemplification

A total of 37 examples were used in student texts. The students mostly preferred to benefit from the exemplification technique in the development section. A total of 2 exemplifications were used in the introduction, 31 in the development part, and 4 in the conclusion part. When we look at the language structures used in the exemplification technique, the most (18) structure is "for example", the second is "for example" (15), and the third is "other" (4).

Witnessing

A total of 3 witnesses were used in student texts. Learners mostly preferred to use witnessing in the development section. The use of showing witnesses was not found in the introduction. 2 witnesses in the development part and 1 witness in the conclusion part were used. Considering the language structures used in presenting witnesses, the most (2) "... says" structure was preferred. Secondly, (1) "according to..." structure is used.

Utilizing Numerical Data

Students benefited from a total of 5 numerical data in their texts. Students mostly used numerical data in the development section. 3 numerical data were used in the development section and 2 numerical data were used in the conclusion section. When we look at the language structures used in the technique of using numerical data, "percentage" (3) was used the most, and secondly, "according to research" (2).

Conclusion and Discussion

Ways of developing thinking are techniques that increase the power of expression in expression, detail and develop feelings and thoughts, increase the persuasiveness of feelings and thoughts, and make them impressive and persuasive. Therefore, these are the structures that should be emphasized in the teaching of Turkish both as a mother tongue and as a foreign language.

When the findings related to the use of ways to develop thinking in the written expressions of B2 level students who learn Turkish as a foreign language, which is the subject of the research, are evaluated, it is seen that the students use a total of 143 thought development techniques in their written expressions. The average use of thought development technique per student was found to be (3.57%). The most used idea development technique is comparison (49.6%). The least used technique is witnessing (2.09%). The second most used technique after comparison is sampling (25.8%). It is the third most used technical definition (14.6%). The analogy technique (4.1%) and the technique of using numerical data (3.4%) were used.

In a study conducted by Algamal, Bin-Hady, and Ezzaldin (2021) on 37 university students from Yemen learning English as a foreign language, the proficiency of key components (topic sentence, hyperlink, and supporting ideas) in students' well-organized and well-formed paragraphs was examined. Looking at the results of the study, it can be said

that the results about text elaboration are used less frequently, similar to the results about the use of ways to improve thinking.

In the study of Demirkan and Heppinar (2018), the data of 14 students were evaluated. It is seen that students learning Turkish as a foreign language used a total of 61 idea development techniques in the pre-test. In the pre-test, students used identification and utilizing numerical data as ways to develop thinking. Comparison, questioning and analogy ways were not used. Considering the ratios of the total number of students and the number of ways to develop thinking, it can be said that the use of ways to develop thinking is less common in both studies.

In this study, the students used the ways of developing thinking the most in the development section (62.9%) and the second in the introduction section (22.3%). The part where they use the ways of developing thinking least is the conclusion part (14.6%). In the study of Demirkan and Heppinar (2018), in the conclusion part, it is seen that the students did not benefit from the ways of developing thinking at all. It can be said that the studies show similarity in this respect.

When we look at the structures preferred by the students while using the thinking development techniques, it is seen that the structures "...is", "it is called/say" are used in the definition technique, but the structure "describe ...", which can be used in accordance with this level, is not used at all. It is seen that the structures of "like" and "same" are used in the analogy technique, but structures such as "like" and "similar" that can be used in accordance with the level are not included. In the comparison technique, the structures such as "most", "more", "difference" and "according to" are preferred, while structures such as "as much", "compare" and "compare" are not used. In the exemplification, "for example" and "for example" structures were preferred. Witness says "... .." in showing." and "according to..." structures were preferred. It is seen that structures such as "rate", "graph", "statistics" are not used while "percentage" and "according to research" structures are used in making use of numerical data. While training on ways to develop thinking, students should draw attention to structures that they know as words but are not aware that they can be used with these techniques, and an education that will provide structure diversity should be given.

In the experimental study conducted by Crossley and McNamara with 35 first-year university students in 2016, an article was written about one of the subjects given to the students. Then, given additional time, the students were asked to detail their writings. Then, these manuscripts were evaluated in terms of consistency and text quality, taking into account the before and after text detailing. According to the results of the research, elaborating the text content and increasing the cohesion of a text were effective on the text quality and consistency. From this point of view, when the result of the research is evaluated, it has been observed that the elaboration techniques used by language users learning Turkish at B2 level in their written expressions are limited. This will negatively affect the text quality, text harmony and consistency. While training these techniques, each of them needs to be supported by activities for practice separately. A training on not only the meanings of the structures that can be used, but also where/how they can be used functionally will be useful.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen B2 Düzeyindeki Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanım Durumları*

Sezgi Dalioğlu
Millî Eğitim Bakanlığı
sezgidalioglu@hacettepe.edu.tr
ORCID: 000-0003-1923-6526

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, B2 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanım durumlarını tespit etmek; bu yolların hangi oranda, yazının hangi üretimsel sürecinde (giriş, gelişme, sonuç) ve hangi yapılar tercih edilerek kullanıldığını belirlemektir. Çalışmanın modelini nitel araştırma tekniklerinden betimsel tarama oluşturmaktadır. Evrenin tamamına erişmek, zaman ve diğer imkânlar açısından mümkün olmadığından araştırma, çalışma grubu belirlenerek yapılmıştır. Çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Gazi Üniversitesi TÖMERde öğrenim gören B2 düzeyindeki 40 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini oluşturmak üzere öğrencilerden, uzman görüşüne başvurularak belirlenen konulardan birine yönelik yazı yazmaları istenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar, frekans (*f*) ve yüzde (%) değerleri ile tabloleştirilmiştir. Çalışmada ulaşılan temel bulgular şunlardır: Öğrenciler yazılı anlatımlarında toplam 143 düşünceyi geliştirme tekniği kullanmışlardır. Öğrenci başına düşünceyi geliştirme tekniği kullanımı ortalaması %3.57'dir. En çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği karşılaştırmadır (%49.6). En az kullanılan teknik, tanık göstermedir (%2.09). Karşılaştırmadan sonra en çok kullanılan ikinci teknik örneklendirmedir (%25.8). En fazla kullanılan üçüncü teknik tanımlamadır (%14.6). Benzetme tekniği (%4.1) ve sayısal veriden faydalanma tekniği ise (%3.4) oranında kullanılmıştır. Öğrenciler düşünceyi geliştirme yollarını en çok gelişme bölümünde (%62.9), daha sonra giriş bölümünde (%22.3) kullanmışlardır. Düşünceyi geliştirme yollarının en az kullanıldığı yer ise sonuç bölümüdür (%14.6). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi özelinde gerek ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinde gerekse alanyazında düşünceyi geliştirme yolları ile ilgili yeterli çalışma olmadığı görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, B2 düzeyindeki öğrencilere düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili işlevsel bir şekilde verilecek eğitim sonucunda öğrencilerin bu teknikleri uygun dil yapılarıyla zengin ve doğru bir şekilde kullanabilecekleri düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Düşünceyi geliştirme yolları, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yazma becerisi.

Dil öğretimi gerek ana dil bağlamında gerekse yabancı dil bağlamında ele alındığında dört temel beceriyi kazandırmak hedefiyle şekillendirilir. Bu becerilerden biri de yazmadır. Konuşmada olduğu gibi yazma sürecinde kullanılan temel unsurlardan biri düşünceyi geliştirme yollarıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin yazılı üretimlerinde düşünceyi geliştirme yolları konusunda eğitilmeleri başta yazılı üretim olmak üzere sözlü üretim becerilerine de olumlu etki edebilir.

Yazma; duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmaktır (Sever, 2004). Özbay yazmayı, “duygu ve düşüncelere ek olarak istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılması” (2009, s. 115) şeklinde tanımlamıştır. Durmuş (2013, s. 206) ise yazma becerisini şu şekilde tanımlamıştır:

Geliş Tarihi : 7 Eylül 2021
Düzeltilme Tarihi : 3 Kasım 2022
Kabul Tarihi : 5 Aralık 2022

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
2022, 10(2), 157-174
Research in Reading & Writing Instruction,
2022, 10(2), 157-174
<https://doi.org/10.35233/oyea.1172309>

* Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde, Prof. Dr. Sema Aslan Demir danışmanlığında yürütülen “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanılarak Yazma Becerisinin Geliştirilmesi” başlıklı doktora tezi verilerinden yararlanılarak üretilmiştir.

“Yazma becerisi düşünceleri; örnek, kanıt gibi verilerden yararlanarak açıklayan; kimi durumlarda günlük hayatın temel yazılı iletişimini sağlamayı kimi durumlarda ise etkili bir dil kullanmayı amaç edinen; bunu yaparken standart bir dilin katı yazım ve noktalama kurallarına ve de dil bilgisinin karmaşık ve çeşitli yapılarına bağlı kalarak ortaya koyan bir anlatma becerisidir.”

Her ne kadar beceri alanlarının eşgüdümlü olarak kazandırılması ilkesine özen gösterilse de yazma becerisinin kazanılması ve geliştirilmesinde diğer becerilere göre bazı zorluklar yaşanmaktadır. Yazma, dil becerileri içinde en son kazanılan beceridir ve aynı zamanda öğrencilerin en zorlandıkları alanlardan biridir (Açık, 2008; Kara, 2010; Karabayır ve Derzinevesi, 2015; Köse, 2004; Tok, 2013). Gülensoy (2000) anlatımın özenli ve iletişimin anlaşılır olması zorunluluğunun yazma becerisine konuşmaya göre daha güç bir beceri niteliği verdiğini belirtmiştir. Oysa konuşma, yazıdaki gibi belli kurallara uymadan da derdini anlatma olanağı sunar. Dil kurallarına uyulmasa bile temel düzeyde bir dil kullanıcısı sadece konuşarak ihtiyaçlarını karşılayabilir. Ayrıca karşılıklı konuşma yüz yüze gerçekleşiyorsa beden dili ve görseller dil kullanıcısının imdadına yetişir. Tüm bu özellikler, konuşmanın yazma becerisine göre ihtiyaç karşılama noktasında dil kullanıcılarına daha kolay gelmesi sonucunu doğurmaktadır. Üretime dayalı bu iki dil becerisinden yazının söze göre daha kalıcı oluşu ise dil kullanıcıları açısından yazmanın önemini arttırmaktadır.

Yazma ve konuşma yoluyla kendi içinde belli bir düzenle oluşturulmuş anlam bütünlüğü oluşur. Bu özellikler akla metin kavramını getirmektedir. Dilin üretim boyutunda dil kullanıcısının hedef dilde sözlü ya da yazılı metinler oluşturabilmesi dil öğretiminin nihai beklentisi olarak görülmektedir. Hem ana dili hem de yabancı dil öğretiminin aşamalarında kelimelerin cümlelere, cümlelerin paragraflara, paragrafların da anlamlı ve tutarlı bütünlüğe yani metinlere kaynak oluşturduğu bir düzen vardır. Metin bir süreç sonunda oluşur. Yazıldığı dilin en küçük yapı taşlarının belli kurallar çerçevesinde bir araya gelmesiyle daha büyük yapıları yine anlamlı bir bütün ortaya koyacak şekilde oluşturan sürecin ürünüdür. Akbayır “Anlam ve anlatım bütünlüğü bulunan, yazılı dil ürünlerinin tümü geniş anlamda bir metindir.” (2010, s. 2) ifadesiyle bir yazının metin olarak değerlendirilmesini anlam bütünlüğü sağlamasına bağlar.

Yapılan tanımlarda metnin art arda sıralanmış cümlelerin oluşturduğu anlamsal ve yapısal bir bütünlük olması üzerinde durulmuştur. Ancak bazı dilbilimcilere göre bu tanım metin kavramını açıklamak için yeterli değildir. Günay’a (2003, s. 35) göre metin, başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapı olarak tanımlanabilir. De Beaugrande’a göre metin sadece art arda gelen cümleler olarak görülmemeli metni oluşturan bağlam incelenerek metne gerçek değeri verilmelidir (De Beaugrande’den Akt. Aksan ve Aksan, 1991). Halliday ve Hasan (1976, s.1) bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Metni cümleler bütünü olarak görmek yanlış olur. Metin, biçimsel değil anlamsal bir birliktir. Metin cümlelerden oluşmaz, cümleler tarafından gerçekleştirilir ya da cümleler içinde kodlanır. Metni anlamlandırmak için metni oluşturan cümlelerin tek tek ya da toplu olarak incelenmesinin yeterli olmayacağı görüşü, metnin kendi bağlamında incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.”

Yabancı dil öğretiminde yazma becerisinin sadece dilbilgisel, yapısal yönüne önem vermek; dil kullanıcılarının hedef dilde planlı, anlam yönünden bütünlüğe sahip metinler oluşturmalarının önünde bir engel olarak görülmektedir.

Ünalın’a (2006) göre yazmayı öğretmek aynı zamanda yazılan dilde düşünmeyi de öğretmektir. Bir dilde anlama ve anlatma becerilerinin birbirleriyle ilişkili olma ve birbirlerine kaynaklık etme özellikleri göz önüne alındığında görülen, dinlenen ve okunanların anlatımlara yani duygu ve düşüncelerin ifadesine kaynaklık ettiği söylenebilir. Anlatım sırasında -özellikle de bir dili yabancı dil olarak öğrenenlerin bu dilde yaptıkları anlatım sırasında- aynı anda hem konuşulacakları ve/veya yazılacakları içerik yönünden aktarılabilir seviyeye getirme hem de bunların hangi sırayla ve önem derecesine göre hangi vurguyla anlatılacağına karar verme, planlama, anlatım yapılan dilin kural ve yapılarına uyarak doğru bir anlatım yapmaya çaba gösterme konusunda seçimler yapmak gibi çok karmaşık bir zihinsel süreç yaşanır. Dil ve düşünce ilişkisi, üzerinde yüz yıllardır farklı görüşler ortaya konulan bir konudur. Felsefe, sosyoloji, psikoloji ve dil bilim gibi farklı alanların konuyla ilgili sorulara cevap bulmaya çalıştığı bilinmektedir. Dil düşünce ilişkisi dil öğretimi çerçevesinde incelendiğinde dilin düşüncüyü belirlediği (Whorf ve Sapir, 1956), düşüncenin dili belirlediği (Piage, 1959), dil ile düşüncenin karşılıklı olarak birbirini etkilediği (Vygotsky, 1986) ve dil ile düşünce arasında bir ilişki olmadığı (Chomsky, 1965) görüşleri öne çıkmıştır (Sakin, 2014).

Her dilin kullanıcılarına sunduğu bir anlatım evreni vardır. Bu evrende çeşitli durumlarda insanların kendilerini nasıl ifade edebileceklerine dair kelimeler, yapılar, biçimler yer alır. İnsanlar ana dili öğrenirken bu evrenle doğal yollarla tanışır. Daha sonra da doğal yollarla edindiği bu bilgileri öğrenim hayatında geliştirerek ustaca kullanır. Ancak yabancı bir dil öğrenirken her ne kadar ana dili kaynağından bilinenler anlatımlara içerik yönünden kaynaklık etse de duygu ve düşünceleri bu yeni evrenin yapılarıyla ifade etmek gerekliliği doğar. Düşüncüyü geliştirme yolları bu noktada duygu ve düşünceleri ifade ederken kullanabilecek ve anlatımların amacına ulaşmasını sağlayacak tekniklerden oluşur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerin temel dil düzeyinden sonra dilde bağımsızlaştıkları bilinmektedir. Bu düzeyden sonra çeşitli ihtiyaçlara bağlı olarak ortaya çıkan hedef dilde anlatım yapma sorunu öğrencilerin hedef dili öğrenme motivasyonunu ve eğitim hayatlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Çoğu sınavın yabancı dil becerilerini veya diğer yetenekleri test ederken, öğrencilerin seviyelerini ölçmek ya da yeterliliklerini belirlemek amacıyla en sık başvurduğu beceri alanı yazmadır (Harmer, 2004). Bu düşünceden yola çıkarak yazma becerisinin öğrenciler için öğrenimlerini sürdürmek ve başarılı olma konusunda ciddi bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sınav kâğıtlarından, yapacakları bilimsel çalışmalara kadar birçok alanda yeterliliklerini yazılı olarak ifade edecekleri düşünülürse yazılı anlatımın geliştirilmesinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Crossley ve McNamara (2016,

s.354) “Metin oluşturmada detaylandırma metnin kalitesiyle güçlü bir şekilde ilişkilidir ve genellikle metin kalitesinin en güçlü yordayıcısıdır.” diyerek yazma becerisini geliştirme noktasında metin detaylandırmanın önemine dikkat çekmişlerdir.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Anlatımda düşünceyi sağlam temellere yaslayabilmek, etkili ve inandırıcı kılabilmek için birtakım yollardan yararlanılır. Anlatımın amacına ulaşmasını sağlamak için başvurulan yollara düşünceyi geliştirme yolları denir (Bilgin, 2006). Demirezen (2010), İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili kaynaklarda, kompozisyon oluşturulurken kullanılabilir teknikleri doğadan, benzetmeden (analojiden), sonuçlardan, otoriteden, genellemelerden yararlanma olarak sıralandığını belirtmektedir. Türkçe öğretimi ile ilgili birçok kaynakta (Adalı, 2011; Akbayır, 2013; Asiltürk, 2011; Bilgin, 2006) düşünceyi geliştirme yolları; tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme, tanık (kanıt) gösterme, benzetme, sayısal verilerden yararlanma şeklinde belirtilmiş ancak bunlara ek olarak Çetin ve Can (2012) soru-sorulardan yararlanma, zıtlık; Akbayır (2013) anlatımda bitirilmemiş (eksilteli) cümlelere yer verme, devrik cümlelere yer verme, uzun cümlelere yer verme, kısa cümlelere yer verme, niteleyici sözlere yer verme, somutluktan yararlanma, soyutluktan yararlanma, kanı bildirme ve kanı değiştirme, çağrışımlardan yararlanma, sorulara başvurma gibi düşünceyi geliştirme yollarına yer vermiştir. Bilgin (2006) ise yineleme, soru, eşleme, karşıtlama, benzetme, özetleme, bölümlenme, halk söyleminden yararlanma, tanıma, konuşma gibi tekniklere yer vermiştir.

Bu çalışmada gerek uygulamanın yapılacağı dil kullanıcılarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğreniyor olması gerekse dil düzeylerinin B2 olması sebepleriyle düşünceyi geliştirme yolları; tanımlama, benzetme, karşılaştırma, örneklendirme, tanık (kanıt) gösterme, sayısal verilerden yararlanma olarak sınırlandırılmıştır. Bu düşünceyi geliştirme yolları aşağıda tanıtılmaktadır:

Tanımlama

Tanımlama, sözü edilen kavram ya da olgunun ne olup olmadığını anlatmak için yapılan açıklamalardır. “Nedir ya da kimdir?” sorularının cevapları tanım cümleleridir. Tanım cümleleri eğer makale gibi kanıta dayalı bir metin türünde kullanılıyorsa elbette bir kaynağa dayandırılmalıdır ancak araştırma grubunu oluşturan B2 düzeyinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen dil kullanıcılarının deneme türünde yani kişisel görüşlerinden yola çıkarak ve kanıta gerek duymadan oluşturacakları kompozisyonlarda tanımları kendilerine göre öznel olarak yapabilecekleri dikkate alınmalıdır.

Benzetme

Anlatılanların daha somut hâle getirilmesi ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için okuyucunun zihninde soyut kalabileceği düşünülen noktaların âdeta, gibi, benzer, andırır, tıpkı, misali vb. benzetme edatları kullanılarak daha yaygın kullanılan, somut bir varlık ya da kavramla ilişkilendirilmesidir.

Karşılaştırma

Karşılaştırmada birbiriyle ilişkili iki varlık, iki kavram ya da herhangi iki şey bir araya getirilerek ortak olan ve olmayan yönleriyle ele alınır; benzerlikler ya da karşıtlıklar belli bir düşünceyi kanıtlama aracı olarak kullanılır (Adalı, 2003). Bazen birbiriyle karşılaştırılan iki öge cümlede açık bir şekilde ifade edilirken bazen bu öğelerden biri belirtilmeden de karşılaştırma yapılabilir.

Örneklendirme

Anlatma eylemi gerçekleştirilirken dile getirilen kavram, varlık, durum veya olayların daha anlaşılır kılınması, benzerlerinden veya karşıtlarından ayırt edilebilmesi için onlarla ilgili örnekler verilmesi gerekebilir (İşcan ve Baskın, 2016). Soyut düşüncelerin örneklendirilerek somutlaştırılmasını sağlayan bir düşünceyi geliştirme yoludur.

Tanık Gösterme

Ele alınan konuyla ilgili savunulan düşüncelerin doğruluğuna okuyucuyu inandırmak için başvurulan bir düşünceyi geliştirme yoludur. Yazar; herkes tarafından kabul görmüş, tanınan ya da konunun uzmanı olan kişilerin konuyu destekleyen sözlerini, isimlerini de belirterek yazısında kullanır ve bu yolla görüşünü daha etkili kılar.

Sayısal Verilerden Faydalanma

Ele alınan konuyla ilgili yapılan araştırmaların sonuçlarının, elde edilmiş istatistikî verilerin ya da sayısal ifadelerin yazar tarafından görüşlerini destekleyecek şekilde metnin içinde kullanılmasıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları ve diğer ders materyalleri hazırlanırken yol göstericiliğinden faydalanılan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin (DAOBM) Türkçe çevirisinin hem 2013 baskısında hem de 2020 tamamlayıcı baskısında yazılı anlatımla ilgili hazırlanmış ve dil düzeylerinin genel yeterliliklerini gösteren tabloda B2 düzeyine kadar verilen yazma becerisiyle ilgili yeterlilikler Tablo 1'de gösterilmiştir (MEB, 2013 / 2020).

Tablo 1

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Yazma Becerisi Kazanım Tablosu

Düzyey	Yazılı Anlatım Genel (DAOBM, 2013)	Genel Yazılı Üretim (DAOBM, 2020)
A1 Öncesi	---	Belli bir sözlük kullanarak temel kişisel bilgileri (Ör. isim, adres, uyruk) verebilir.
A1	Basit, kalıplaşmış deyim ve cümleleri yazabilir.	Basit sözcükleri/işaretleri ve temel ifadeleri kullanarak kişisel ilgisi olan meseleler (Ör. hoşlandığı ve hoşlanmadığı şeyler, aile, evcil hayvanlar) hakkında bilgi verebilir. Basit, birbirinden kopuk öbekler ve cümleler üretebilir.
A2	"Ama", "çünkü" ya da "ve" gibi bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve cümleleri yazabilir.	"Ve", "ama" ve "çünkü" gibi basit bağlayıcılarla bağlı bir dizi basit öbek ve cümle üretebilir.
B1	Bir dizi kısa metin bölümünü birleştirerek karmaşık olmayan, alışılmadık bir çok konuyu içeren, bağlantılı metinler oluşturabilir.	Bir dizi daha kısa ayrı ögeyi doğrusal bir sıraya bağlayarak ilgi alanındaki çeşitli aşına olduğu konular hakkında karmaşık olmayan bağlantılı metinler üretebilir.
B2	Değişik kaynaklardan bilgi ve gerekçeleri de katıp değerlendirerek kendi ilgi alanından çeşitli konuları içeren anlaşılır ve ayrıntılı metinleri kaleme alabilir.	Farklı kaynaklardan bilgi ve savları sentezleyip değerlendirerek ilgi alanıyla ilişkili çeşitli konularda açık, ayrıntılı metinler üretebilir.

Tablo 1'de B2 düzeyine kadarki yazılı anlatım kazanımlarına bakıldığında öğrencilerin çeşitli konularla ilgili bilgi ve gerekçeleri de katarak anlaşılır ve ayrıntılı metinler oluşturulabilecek yeterlilikte olmaları beklenmektedir.

Yine aynı metnin *Rapor ve Deneme/Makale Yazma* başlığı altında verilen yeterlilik tablosunda her iki baskıda da ayrıntılarıyla verilen yeterlilikler, araştırmacı tarafından düşünceyi geliştirme yolları ile ilişkilendirilerek Tablo 2'de sunulmuştur (MEB, 2013 / 2020).

B2 düzeyine kadarki yeterliliklerde dil kullanıcısının deneme türünde başarılı örnekler oluşturabileceği; gerekçelendirme, destekleme ve karşıt görüşlerden faydalanarak anlaşılır metinler oluşturabileceği belirtilmiştir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, yazma becerisi, rapor ve deneme/makale yazma bölümlerindeki kazanımlarla düşünceyi geliştirme yolları ilişkilendirildiğinde altı düşünceyi geliştirme yoluna kazanımlarda açık veya örtülü olarak değinildiği görülmektedir: Tanık gösterme, sayısal verilerden faydalanma, tanımlama, örneklendirme, karşılaştırma, benzetme. Bunlar araştırmada belirlenen düşünceyi geliştirme yollarıyla da uyumludur.

Dil kullanıcılarının hedef dilde temel dil düzeyini (A0, A1, A2) aştıktan sonra kendi düzeylerine uygun konularda planlı yazılar yazabilmeleri birçok koşula bağlanabilir. Öncelikle dil kullanıcısının ana dildeki sözcük dağarcığının durumu yazma becerisinde göstereceği başarıda belirleyici olacaktır.

"Kelime hazinesi gelişmemiş bir öğrenci, zengin ve farklı cümle çeşitleri kuramayacak, tekdüze cümle kuran ve bunları geliştiremeyen kişi ise duygu ve düşüncelerini nitelikli paragraflar hâlinde sıralayamayacak ve neticede kendini yazılı olarak ifade etmede büyük güçlükler yaşayacaktır. Ayrıca dil kullanıcısının ana dilinde yazılı anlatım yapabilme konusundaki bilgi ve becerisi de yabancı dildeki yazılı anlatımının başarısında etkili olacaktır." (Bağcı ve Başar, 2013, s. 317).

Bu noktada yabancılara Türkçe öğretiminde anlatıma dayalı becerileri geliştirmek için düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili yapılacak çalışmaların faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada B2 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanım durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik ayrıntılı bulgulara ulaşabilmek için aşağıdaki alt problemlerden yararlanılmıştır:

Düşünceyi geliştirme yolları hangi sıklıkta kullanılmıştır?

Düşünceyi geliştirme yolları yazının hangi üretimsel sürecinde (giriş, gelişme, sonuç), hangi sıklıkta kullanılmıştır?

Düşünceyi geliştirme yolları kullanılırken hangi yapılar, hangi sıklıkta tercih edilmiştir?

Tablo 2**Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Yazma Becerisi Kazanımları ve İlişkilendirildikleri Düşünceyi Geliştirme Yolları**

Düzey	Rapor ve Deneme/Makale Yazma (DAOBM, 2013)	Raporlar ve Denemeler (Kompozisyonlar) (DAOBM, 2020)	Yeterliliklerin İlişkilendirildiği Düşünceyi Geliştirme Yolları
A1 Öncesi	Tanımlayıcı yoktur.	Tanımlayıcı yoktur.	---
A1	Tanımlayıcı yoktur.	Tanımlayıcı yoktur.	---
A2	Tanımlayıcı yoktur.	Cümleleri “ve”, “çünkü” veya “sonra” gibi bağlayıcılarla bağlayarak, ilgi duyduğu aşına konularda basit metinler üretebilir. Günlük temel kelime ve ifadeleri kullanarak kişisel ilgi alanları (Ör. yaşam tarzları ve kültür, hikâyeler) hakkında izlenimlerini ve görüşlerini aktarabilir.	Tanımlama Benzetme Karşılaştırma
B1	Herkesi ilgilendiren konular hakkında kısa ve kolay bir deneme yazabilir. Kendi uzmanlık alanından alışık olduğu günlük meseleler hakkında geniş çapta teknik bilgileri oldukça emin olarak ve pek alışık olmadığı bazı şeyler hakkındaki bilgileri özetleyerek rapor verebilir ve görüşünü bildirebilir.	İlgilendiği konularda kısa, basit denemeler yazabilir. Avantajları ve dezavantajları listelemek için basit bir dil kullanarak kişisel ilgi alanına giren güncel bir konu hakkında bir metin üretebilir ve görüşlerini bildirip gerekçelendirebilir. Kendi alanlarındaki rutin olan veya olmayan aşına olduğu meselelerde birikmiş olgusal bilgileri bir parça güvenle özetleyebilir, onlar hakkında rapor verebilir ve görüşlerini bildirebilir. Rutin olgusal bilgileri ve eylemlerin nedenlerini belirten standart, gelenekselleştirilmiş bir formatta çok kısa raporlar üretebilir. Fotoğrafları ve kısa metin bloklarını kullanarak kısa bir rapordaki veya posterdeki bir konuyu sunabilir.	Karşılaştırma Örneklendirme Tanık gösterme
B2	Önemli noktaları uygun bir tarzda vurgulayarak, destekleyici ayrıntıları ekleyerek, sistematik olarak açıklığa kavuşturan bir deneme ya da rapor yazabilir. Değişik düşünceleri ve çözüm yollarını tartıp değerlendirebilir. Bir deneme yazısında veya raporda herhangi bir şeyi, zıt düşünceleri de göz önünde bulundurarak çeşitli seçeneklerin yarar ve zararlarını belirterek açıklayabilir. Çeşitli kaynaklardan bilgi ve gerekçeleri birleştirerek ortaya koyabilir.	Önemli noktaların ve ilgili destekleyici ayrıntıların uygun şekilde vurgulanmasıyla sistematik olarak bir sav geliştiren bir makale veya rapor üretebilir. Karmaşık bir sürecin ayrıntılı bir tanımını üretebilir. Bir soruna yönelik farklı fikirleri veya çözümleri değerlendirebilir. Belirli bir bakış açısını destekleyen veya onun aleyhine gerekçeler sunan ve çeşitli seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını açıklayan sav geliştiren bir makale veya rapor hazırlayabilir. Bir dizi kaynaktan bilgi ve savları sentezleyebilir.	Tanımlama Örneklendirme Karşılaştırma Tanık gösterme Sayısal verilerden faydalanma

Yöntem**Araştırma Modeli**

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilen betimsel bir nitelik taşımaktadır.

“Tarama modelleri geçmişte veya hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirtmektir.” (Karasar, 2000, s. 77).

Bu çalışmada da TÖMER’lerde Türkçe öğrenen B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma tarama modellerinden genel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

“Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.” (Karasar, 2000, s. 79).

Araştırma genel tarama modellerinden tekil tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. “Tekil tarama modeli değişkenlerin tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan araştırma modelidir.” (Karasar, 2000, s. 79). Bu araştırmada B2 düzeyindeki öğrencilerden 40 kişilik bir çalışma grubu belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi TÖMER’de öğrenim gören B2 düzeyinde öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme türü olarak araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak için “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 141) yöntemi kullanılmıştır. Örneklem için yabancılara Türkçe öğretimi alanında uzun geçmişi ve tecrübesi olan Gazi Üniversitesi TÖMER’de verilerin toplanacağı çalışma grubu belirlenmiştir. Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B2 düzeyinde 4 şubeden derse devam durumu uygun olan 40 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır. 22 ülkeden öğrencinin bulunduğu grupta öğrencilerin geldiği ülkeler şu şekildedir:

Afganistan 1 öğrenci (%2.5), Arabistan 1 öğrenci (%2.5), Çad 1 öğrenci (%2.5), Filistin 2 öğrenci (%5), Gana 1 öğrenci (%2.5), Güney Kore 1 öğrenci (%2.5), Irak 1 öğrenci (%2.5), İran 2 öğrenci (%5), Kazakistan 1 öğrenci (%2.5), Kırgızistan 3 öğrenci (%7.5), Nijerya 2 öğrenci (%5), Özbekistan 1 öğrenci (%2.5), Pakistan 1 öğrenci (%2.5), Ruanda 1 öğrenci (%2.5), Rusya 3 öğrenci (%7.5), Sırbistan 1 öğrenci (%2.5), Somali 4 öğrenci (%10), Sudan 6 öğrenci (%15), Suriye 3 öğrenci (%7.5), Tayland 3 öğrenci (%7.5), Ukrayna 1 öğrenci (%2.5).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın ham verilerini öğrencilerin kompozisyon kâğıtları oluşturmaktadır. Öğrencilere yazı yazdırılacak konular Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ve buna uygun olarak hazırlanmış olan B2 ders kitaplarının içeriği göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen 10 konu, alanda çalışan öğretim görevlilerinin görüşüne başvurularak puanlandırılmıştır. Uygun görülen ve en yüksek puanı alan 5 konu belirlenmiştir. En yüksek puanı alan 5 konu ve öğrencilerin bu konularla ilgili tercihlerine yönelik veriler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğrencilerin Yazma Konularıyla İlgili Tercihlerine Yönelik Veriler

Konular	f	%
1. Sosyal medya kullanımı insanı bireyselleştirir mi, sosyalleştirir mi?	10	%25
2. Meslek seçimi yeteneklere göre mi, çevrenin isteğine göre mi yapılmalıdır? *Meslek seçimi neden önemlidir? Örnekler vererek açıklayınız. *Mesleğini severek yapan ve zorunluluktan yapan insanları karşılaştırınız. Aralarındaki farkları örneklerle anlatınız.	10	%25
3. Başarı mı mutluluğu getirir, mutluluk mu başarıyı getirir? *Sizce mutluluk ve başarı nedir? Bunların insan hayatındaki önemini örnekler vererek açıklayınız.	10	%25
4. Televizyon programlarının içeriği mi toplumu olumsuz yönde etkilemektedir yoksa toplumdaki değişiklikler mi televizyon programlarının içeriğini belirlemektedir? *Televizyon programlarının toplumun değer yargıları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini örnekler vererek açıklayınız.	2	%5
5. Çevre kirliliğini önlemenin yollarını anlatan bir kompozisyon oluşturunuz.	8	%20

En yüksek puanı alan 5 konu arasında yer alan 2, 3, ve 4. konularda öğrencilerin yazılarını daha ayrıntılı yazmalarını sağlamak amacıyla sonda soruları kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini oluşturmak üzere öğrencilerden, uzman görüşüne başvurularak belirlenen konulardan birine yönelik yazı yazmaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Uygulama 2019 yılı Nisan ayında Gazi Üniversitesi TÖMER’de yapılmıştır. Katılımcı onam formu doldurulduktan sonra yapılacak çalışma ile ilgili yönerge araştırmacı tarafından öğrencilere açıklanmıştır. Her bir öğrenciye konular ve yazı yazacakları kâğıt dağıtılmıştır. Uygulama için bir ders saati (45 dk.) süre verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259).

Öğrenci yazıları alanda çalışan 3 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Öğrencilerin metinlerinde düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım sıklıkları, bu teknikleri metnin hangi üretimsel sürecinde (giriş, gelişme, sonuç), ne kadar kullandıkları ve hangi dil yapılarıyla kullandıklarına bakılarak metinler analiz edilmiş ve tablolarla açıklanmıştır. Kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirlemek için bu tekniklere özgü dil yapılarından yararlanılmıştır. Bu yapılar: tanımlama için “... -dır, ... denir, tanımla-, diğer”; benzetme için “gibi, tıpkı, benzer, aynı, diğer”; karşılaştırma için “en, kadar, daha, göre, kıyasla, farklı olarak, diğer”; örneklendirme için “mesela, örneğin, örnek verecek olursak, diğer”; tanık gösterme için “...a göre “...”, ... “...” der, diğer”; sayısal verilerden faydalanma için “...a göre, oran, yüzde, istatistik, grafik, sayı, diğer” belirlenmiştir. Verilerin analizinde bunların yanı sıra eş ya da yakın anlamı verecek dil yapılarının kullanılması durumunda da düşünceyi geliştirme yollarına yazıda yer verildiği kabul edilmiştir. Belirli bir dil yapısı kullanılmaksızın paragraf hâlinde ya da bağlamdan ulaşılan düşünceyi geliştirme tekniklerine ise “diğer” adıyla yer verilmiştir. Daha sonra metinlerden alt problemlere örnek cümleler seçilerek öğrencilerin adı belirtilmeden katılımcı kelimesinden yararlanılıp “K1” örneğinde olduğu gibi kodlama yapılarak uygun yerlerde araştırma bulgularına kanıt olarak sunulmuştur. Araştırmanın alt problemleriyle ilgili bulguları ortaya koyabilmek için düşünceyi geliştirme yollarının her biri için ayrı sıklık tablosu oluşturulmuştur.

Etik Beyan

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan 02.04.2019 tarih ve 35853172-300 sayı numarası ile izin alınmıştır.

Bulgular

Çalışmanın alt problemlerine uygun olarak araştırmacı tarafından düşünceyi geliştirme yollarının her biri için oluşturulan sıklık tablolarından yola çıkılarak ulaşılan bulgular aşağıda tablolarla ifade edilmiş ardından da açıklanmıştır. İlk olarak öğrenci metinlerinde kullanılan toplam düşünceyi geliştirme yoluna yönelik bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Toplam Düşünceyi Geliştirme Yolu Kullanımına Yönelik Bulgular

Tablo 4

Öğrencilerin Kullandıkları Düşünceyi Geliştirme Yolları Sıklık Tablosu

Düşünceyi Geliştirme Yolu	f	%	Düşünceyi Geliştirme Yolu	f	%
Tanımlama	21	%14.6	Örneklendirme	37	%25.8
Benzetme	6	%4.1	Tanık gösterme	3	%2.09
Karşılaştırma	71	%49.6	Sayısal verilerden faydalanma	5	%3.4
			Genel toplam	143	100

Tablo 4’e bakıldığında öğrencilerin toplam 143 düşünceyi geliştirme tekniği kullandığı görülmektedir. Düşünceyi geliştirme tekniği kullanımının öğrenci sayısına oranı 3,57 olarak bulunmuştur. Tekniklerin kullanılma durumu en çoktan en aza doğru şu şekildedir: 71 karşılaştırma, 37 örneklendirme, 21 tanımlama, 6 benzetme, 5 sayısal veriden faydalanma ve 3 tanık gösterme. En çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği karşılaştırmadır (%49.6). En az kullanılan teknik ise tanık göstermedir (%2.09). Karşılaştırmadan sonra en çok kullanılan ikinci teknik örneklendirme (%25.8), üçüncü teknik tanımlama (%14.6), dördüncü teknik benzetme (%4.1), beşinci teknik ise sayısal veriden faydalanma (%3.4) şeklindedir.

Düşünceyi Geliştirme Yolunun Kullanıldığı Bölümler ve İfade Edildiği Yapılar

Çalışmanın 2. ve 3. alt problemine yönelik bulgular her düşünceyi geliştirme yolu için ayrı bir tablo oluşturularak gösterilmiştir. 2. alt problemde öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarını metnin hangi üretimsel sürecinde (giriş,

gelişme, sonuç), ne kadar kullandıkları, 3. alt problemde ise bu yolları kullanırken hangi dil yapılarını tercih ettiklerine bakılmıştır. Öğrencilerin kullandıkları yapılar sıklıklarına bakılarak tablolarda ifade edilmiştir. Düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama tekniğine yönelik bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Tanımlamanın Kullanıldığı Bölüm ve Yapı Tercih Sıklık Tablosu

Dil Yapıları	Giriş (f)	Gelişme (f)	Sonuç (f)
... -dır.	11	3	3
... denir/demek	2	1	1
diğer	-	-	-
<i>Genel toplam</i>	21		

Öğrenci metinlerinde toplam 21 tanım kullanılmıştır. Öğrenciler en çok giriş bölümünde tanım yapmayı tercih etmiştir. Giriş bölümünde toplam 13, gelişme bölümünde 4, sonuç bölümünde 4 tanım yapılmıştır. Öğrencilerin metinlerinde kullandıkları toplam tanım sayısının %61.9'u giriş, %19'u gelişme, %19'u da sonuç bölümünde yer almaktadır. Tanımlamada kullanılan dil yapılarına bakıldığında en çok (17) "...-dır." yapısı tercih edilmiştir. Öğrencilerin tanımlama yaparken kullandıkları bu yapının genele oranı %80.9'dur. İkinci sıradaki "...denir/demek" yapısı ise (4) toplam tanım tekniğinin %19.1'ini oluşturmaktadır.

Düşünceyi geliştirme yollarından benzetme tekniğine yönelik bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Benzetmenin Kullanıldığı Bölüm ve Yapı Tercih Sıklık Tablosu

Dil Yapıları	Giriş (f)	Gelişme (f)	Sonuç (f)
gibi	2	1	-
aynı	-	1	-
diğer	-	-	2
<i>Genel toplam</i>	6		

Öğrenci metinlerinde toplam 6 benzetme kullanılmıştır. Öğrenciler metnin her aşamasında eşit sayıda benzetme tekniğinden faydalanmıştır. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde ikişer benzetme yapılmıştır. Öğrencilerin metinlerinde kullandıkları toplam benzetme sayısının %33.3'ü giriş, %33.3'ü gelişme, %33.3'ü de sonuç bölümünde kullanılmıştır. Bu tekniği ifade ederken yararlanılan dil yapılarına bakıldığında en çok (3) "gibi" yapısı tercih edilmiştir. Öğrencilerin benzetme yaparken kullandıkları bu yapının genele oranı %50'dir. İkinci sıradaki "diğer" yapısı ise (2) toplam benzetme tekniğinin %33.3'ünü, "aynı" yapısı toplam benzetme tekniğinin %16.6'sını oluşturmaktadır.

Düşünceyi geliştirme yollarından karşılaştırma tekniğine yönelik bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Karşılaştırmanın Kullanıldığı Bölüm ve Yapı Tercih Sıklık Tablosu

Dil Yapıları	Giriş (f)	Gelişme (f)	Sonuç (f)
en	11	13	2
daha	2	15	4
göre	-	3	-
fark	3	-	-
diğer	2	14	2
<i>Genel toplam</i>	21		

Öğrenciler metinlerinde toplam 71 karşılaştırma kullanmışlardır. Karşılaştırma tekniği en çok gelişme bölümünde kullanılmıştır. Giriş bölümünde 15, gelişme bölümünde 48, sonuç bölümünde 8 karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin metinlerinde kullandıkları toplam karşılaştırma tekniği sayısının %21.1'i giriş, %67.6'sı gelişme, %11.2'si de sonuç bölümünde yer almaktadır. Karşılaştırma tekniğinde kullanılan dil yapılarına bakıldığında en çok (26) "en" yapısı, ikinci olarak (21) "daha" yapısı, üçüncü olarak (18) "diğer" yapısı kullanılmıştır. "göre" ve "fark" yapılarından ise üçer tane kullanılmıştır. Öğrencilerin kullandığı toplam karşılaştırma tekniğinin %36.6'sını "en" yapısı oluşturmaktadır. %29.5'ini "daha", %25.3'ünü "diğer", %4.2'sini "göre", %4.2'sini ise "fark" yapıları oluşturmaktadır.

Düşünceyi geliştirme yollarından örneklendirme tekniğine yönelik bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Örneklendirmenin Kullanıldığı Bölüm ve Yapı Tercih Sıklık Tablosu

Dil Yapıları	Giriş (f)	Gelişme (f)	Sonuç (f)
mesela	-	15	3
örneğin	2	12	1
diğer	-	4	-
<i>Genel toplam</i>	37		

Öğrenci metinlerinde toplam 37 örneklendirme tespit edilmiştir. Öğrenciler en çok gelişme bölümünde örneklendirme tekniğinden faydalanmayı tercih etmiştir. Giriş bölümünde toplam 2, gelişme bölümünde 31, sonuç bölümünde 4 örneklendirmeden faydalanılmıştır. Öğrencilerin metinlerinde kullandıkları toplam örneklendirme tekniği sayısının %5.4'ü giriş, %83,7'si gelişme, %10.8'i de sonuç bölümünde yer almaktadır. Örneklendirme tekniğinde kullanılan dil yapılarına bakıldığında en çok (18) "mesela" yapısı tercih edilmiştir. Öğrencilerin kullandığı toplam örneklendirme tekniği sayısının %48.6'sını "mesela" yapısı oluşturmaktadır. İkinci sıradaki "örneğin" (15) toplam örneklendirme tekniğinin %40.54'ünü, "diğer" yapılar ise %10.8'ini oluşturmaktadır.

Düşünceyi geliştirme yollarından tanık gösterme tekniğine yönelik bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Tanık Göstermenin Kullanıldığı Bölüm ve Yapı Tercih Sıklık Tablosu

Dil Yapıları	Giriş (f)	Gelişme (f)	Sonuç (f)
...a göre	-	1	-
... "..." der	-	1	1
<i>Genel toplam</i>	3		

Öğrenciler metinlerinde toplam 3 tanık gösterme kullanmışlardır. En çok gelişme bölümünde tanık gösterme kullanımı tercih edilmiştir. Giriş bölümünde tanık gösterme kullanımına yer verilmemiştir. Gelişme bölümünde 2, sonuç bölümünde 1 tanık gösterme kullanılmıştır. Öğrencilerin kullandıkları toplam tanık gösterme sayısının %66.6'sı gelişme, %33.4'ü de sonuç bölümünde yer almaktadır. Tanık göstermede kullanılan dil yapılarına bakıldığında en çok (2) " ... "..." der" yapısı tercih edilmiştir. Bu yapı toplam tanık gösterme tekniğinin %66.6'sını oluşturmaktadır. İkinci olarak (1) "...a göre" yapısı kullanılmıştır ve toplam tanık gösterme sayısının %33.4'ünü oluşturmaktadır.

Düşünceyi geliştirme yollarından sayısal verilerden yararlanma tekniğine yönelik bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Sayısal Verilerden Faydalanmanın Kullanıldığı Bölüm ve Yapı Tercih Sıklık Tablosu

Dil Yapıları	Giriş (f)	Gelişme (f)	Sonuç (f)
araştırmalara göre	-	1	1
yüzde	-	2	1
<i>Genel toplam</i>	5		

Öğrenciler metinlerinde toplam 5 sayısal veriden faydalanmıştır. Öğrenciler en çok gelişme bölümünde sayısal veri kullanmışlardır. Gelişme bölümünde 3, sonuç bölümünde 2 sayısal veri kullanılmıştır. Öğrencilerin kullandıkları toplam sayısal veri sayısının %60'ı gelişme, %40'ı da sonuç bölümünde yer almaktadır. Sayısal verilerden faydalanma tekniğinde kullanılan dil yapılarına bakıldığında en çok (3) “yüzde” yapısı tercih edilmiştir. Öğrencilerin kullandığı toplam sayısal veri sayısının %60'ını “yüzde” yapısı oluşturmaktadır. İkinci sıradaki “araştırmalara göre” yapısı ise (2) toplam sayısal veri sayısının %40'ını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları düşünceyi geliştirme yollarına yönelik örnek cümlelere hem onların bu konudaki durumlarını yansıtmaları hem de bulguların güvenilirliğini göstermesi açısından aşağıda yer verilmektedir. Örnek verilirken öğrenci kod numarası, cümle, düşünceyi geliştirme yolu adı ve kullanılan dil yapısı sıralaması kullanılmıştır:

K26: “Mutluluk isteklere ulaşma durumudur.” (Tanımlama) (...dır.)

K6: “Çevre kirliliği başına çıkmak için en önemli ve hızlı sonuç veren yol insanlara “çevre kirliliği eğitimi” vermektir.” (Karşılaştırma) (en)

K8: “Avrupa ülkelerdeki firmalar ortadoğu şirketlere göre daha başarılı çünkü onlar işleri severek yapıyorlar.” (Karşılaştırma) (göre)

K2: “Sosyal medya oluşturmaktan önce farklı farklı ülkelerde neler oluyor yaşamları nasıl oluyor şayet bilmemiz istersek o ülkeye gitmek zorundaydık ama şimdi bir adam Tunus'ta yaşıyor fakat bir çok şeyi Türkiye'de olan biliyor.” (Karşılaştırma) (diğer)

K30: “Mutluluk, başarı birbiriniz ayrılmaz bir parmak gibi.” (Benzetme) (gibi)

K1: “Televizyon programları sadece gerçeği yansıtan bir aynadır diye düşünüyorlar.” (Benzetme) (diğer)

K3: “Sosyal medya hem bireyselleştirebilir hem de sosyalleştirebilir. Önemli olan onu kullandığımız şekilde “Bıçak hem insanın hayatını bitirebilir, hem de hayatını kurtarabilir.” (Benzetme) (diğer)

K10: “Örnek olarak kendimden bahsetmek istiyorum. Ben üç sene önceye kadar mutsuz birisi idim.” (Örneklendirme) (örnek olarak)

K2: “Mesela facebook, twitter, whatsapp, youtube vb. hepsine bütün insanlar dünyada bağlanmaktadır.” (Örneklendirme) (mesela)

K18: “Mutluluk bir başarı olduğunu kendi hayatımdan öğrendim. Bazı insanlar başarıyla dolu ama mutsuz hayat yaşarlar. Mutluluk hakkında düşündüğümde onu basit nimetlerde bulurum, aile, arkadaşlar ve küçük şeylerden saadet alıyorum. Bazen para, zenginlik, şöhret ve en büyük başarılarla dolu hayat insanlara mutluluk vermez.” (Örneklendirme) (diğer)

K3: “Ünlü bilimsel adam Einstein söylediği gibi: “Sorunların çözümleri kurmak için sorunları başlatılan mantıkla çözemeyiz.” Demek ki sosyal medyayı yok etmek çare değil.” (Tanık Gösterme) (...nın dediği gibi...)

K36: “Ülkemizde bir söz var: “Sevdiğini yapsan, yaptığımı seveceksin.” Bunun için meslek seçmek çok önemli bir şey.” (Tanık Gösterme)

K12: “Sosyal medyanın ilk amacı uzaktan yakına herkesi getirmeyi ve sosyalleşmek fakat bugün yüzde otuz o amaçla sosyal medya kullanıyorlar.” (Sayısal Verilerden Faydalanma) (yüzde)

K3: “Harvard Üniversitesinde 1000 insan üzerinde yapılan araştırmaya göre, sosyal medya kullanımını, uyuşturucu madde kullanımını bilimsel olarak insanların beynini aynı şekilde etkiliyor.” (Sayısal Verilerden Faydalanma) (araştırmaya göre...)

Sonuç ve Tartışma

Yazmayla ilgili tanımlara ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin yazmayla ilgili kazanımlarına bakıldığında, anlatımı belli tekniklerle detaylandıran düşünceyi geliştirme yollarının işaret edildiği söylenebilir. Düşünceyi geliştirme yolları anlatımda ifadenin gücünü arttıran, duygu ve düşünceleri detaylandıran, geliştiren; duygu ve düşüncelerin inandırıcılığını arttıran, etkileyici ve ikna edici olmalarını sağlayan tekniklerdir. Dolayısıyla Türkçenin hem ana dili hem yabancı dil olarak öğretiminde üzerinde durulması gereken yapılarıdır.

Araştırmaya konu olan yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme yolları kullanımlarıyla ilgili bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin yazılı anlatımlarında toplam 143 düşünceyi geliştirme tekniği kullandığı görülmektedir. Öğrenci başına düşünceyi geliştirme tekniği kullanımını ortalaması %3.57 olarak bulunmuştur. En çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği karşılaştırmadır (%49,6). En az kullanılan teknik tanık göstermedir (%2,09). Karşılaştırmadan sonra en çok kullanılan ikinci teknik örneklendirmedir (%25,8). En fazla kullanılan üçüncü teknik tanımlamadır (%14,6). Benzetme tekniği (%4,1), sayısal veriden faydalanma tekniği (%3,4) oranında kullanılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde Demirkıran ve Heppınar'ın (2018) “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Suriye Kökenli Öğrencilere Metin Türü Odaklı Açıklayıcı Metin Yazma

Öğretimi” adlı çalışmalarında 14 öğrencinin verileri değerlendirilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin ön teste toplam 61 düşünceyi geliştirme tekniği kullandığı görülmektedir. Bu çalışmada ise kullanılan düşünceyi geliştirme yolu toplamı 143’tür. Öğrencilerin ön teste açıklayıcı metin oluştururken düşünceyi geliştirme yollarına az sıklıkta yer verdiği görülmektedir. Söz edilen çalışmada öğrenci sayısı 14’tür. Hem öğrenci sayısının bu çalışmadaki öğrenci sayısından az oluşu hem de anlatım biçiminin açıklayıcı anlatımla sınırlandırılmış olması iki çalışma arasındaki sayısal farkı açıklayabilir. Ancak yine de toplam öğrenci sayısı ile kullanılan düşünceyi geliştirme yolları sayısı oranlarına bakıldığında her iki çalışmada da düşünceyi geliştirme yolları kullanımının az sıklıkta olduğu söylenebilir.

Demirkan ve Heppınar’ın (2018) aynı çalışmasında öğrenciler tarafından ön teste en yüksek sıklıkta kullanılan düşünceyi geliştirme yolu tanımlamadır (%45.45). Açıklayıcı metinde kullanılan ikinci sıradaki düşünceyi geliştirme yolu ise sayısal verilerden yararlanmadır (%27.27). Öğrencilerin hiçbirini karşılaştırma, soru sorma ve benzetme yollarından faydalanmamıştır. Araştırmalar en az ve en çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği açısından farklılık göstermektedir. Demirkan ve Heppınar’ın (2018) çalışmasında öğrencilerden açıklayıcı metinler yazmaları beklenmiştir. Bu çalışmada ise metinler herhangi bir anlatım biçimiyle sınırlandırılmamıştır. En az ve en çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniklerinin iki çalışmada farklı olması anlatım biçimleriyle ilgili farklılıktan oluşmuş olabilir.

Bu çalışmada öğrenciler düşünceyi geliştirme yollarını en çok gelişme bölümünde (%62.9), ikinci sırada giriş bölümünde (%22.3) kullanmışlardır. Düşünceyi geliştirme yollarını en az kullandıkları bölüm ise sonuç bölümüdür (%14.6). Demirkan ve Heppınar’ın (2018) çalışmasında da sonuç bölümünde öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarından hiç faydalanmadığı görülmektedir. Araştırmaların bu bakımdan benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanırken tercih ettikleri yapılara bakıldığında tanımlama tekniğinde “...-dır.”, “...denir/demek” yapılarının kullanıldığı ancak bu düzeye uygun olarak kullanılacak “tanımla...” yapısının hiç kullanılmadığı görülmektedir. Benzetme tekniğinde “gibi” ve “aynı” yapılarının kullanıldığı ancak düzeye uygun olarak kullanılacak “tıpkı” ve “benzer” gibi yapılara yer verilmediği görülmektedir. Karşılaştırma tekniğinde “en”, “daha”, “fark” ve “göre” yapıları tercih edilirken “kadar”, “kıyasla” ve “karşılaştırıldığında” gibi yapıların kullanılmadığı görülmektedir. Örneklendirmede “örneğin” ve “mesela” yapıları tercih edilmiştir. Tanık göstermede “... ..” der.” ve “...a göre” yapıları tercih edilmiştir. Sayısal verilerden faydalanmada ise “yüzde” ve “araştırmalara göre” yapıları kullanılırken “oran”, “grafik”, “istatistik” gibi yapıların kullanılmadığı görülmektedir. Düşünceyi geliştirme yolları eğitimi verilirken öğrencilerin belki de sözcük olarak bildikleri ancak bu tekniklerle kullanabileceklerinin farkında olmadıkları yapılara dikkat çekilmeli ve yapı çeşitliliğini sağlayacak bir eğitim verilmelidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili araştırmalar sınırlıdır. Bu sebeple araştırmanın bulgularıyla kıyaslamaya gidilmeden ana dili olarak Türkçe öğretiminde düşünceyi geliştirme yollarıyla ve İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili araştırma sonuçlarına da aşağıda yer verilmektedir. Ana dili öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin anlatımlarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanma düzeyleri ortaya konulmuştur. Tiryaki’nin (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Tartışmacı Metin Yazma Becerileri ile Yazma Kaygısı ve Eleştirel Düşünme Becerileri” adlı çalışmasında öğrencilerin yazılı anlatımları üç farklı ölçme aracıyla değerlendirilmiştir. Bunlardan biri de düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili ölçüttür. Bu ölçüte göre değerlendirilen yazılı anlatımlarda öğrenciler en çok açıklama tekniğini, en az ise tanık gösterme ve sayısal verilerden faydalanma tekniklerini kullanmışlardır.

Kurudayıoğlu’nun (2011) “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sözlü Anlatımlarının Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında en çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği örneklendirme olarak belirlenmiştir. En az kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği ise sayısal verilerden yararlanma şeklinde tespit edilmiştir.

Temizkan’ın (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinlerde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanma Durumları” adlı makalesinde en çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği karşılaştırma olarak belirlenmiştir. En az kullanılan teknik ise benzetmedir.

Çetin ve Can (2012) “Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Bakımından Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarında, düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanım sıklıklarını ve öğrencilerin bu teknikleri kullanımda yaşadıkları sorunları değerlendirmişlerdir. Araştırmaya göre öğrenciler en çok örneklendirme (%23.84), en az sayısal verilerden yararlanma tekniğini kullanmışlardır (% 1.05).

Ana dili eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların bulgularının farklılık göstermesi hem yaş gruplarının farklı olmasına hem de yazılı anlatım çalışmasının farklı anlatım biçimleriyle yaptırılmış olmasına bağlanabilir.

Algamal, Bin-Hady ve Ezzaldin (2021) tarafından İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Yemenli 37 üniversite öğrencisi üzerine yapılan bir çalışmada öğrencilerin iyi organize edilmiş ve iyi oluşturulmuş paragraflarında temel bileşenlerin (konu cümlesi, köprü cümlesi ve destekleyici fikirler) yeterliliği incelenmiştir. Buna göre öğrenciler paragrafın tüm bileşenlerini oluştururken zorluklarla karşılaşmışlardır. Destekleyici cümleler özelinde ele alındığında 28 katılımcının konu cümlelerini destekleyici cümleler yazdığı ancak bunlardan sadece 3 katılımcının iyi düzeyde cümleler yazabildiği 25 kişinin destek cümlelerinde hatalar yaptığı veya verilen konuyla ilgisi olmayan cümleler kullandığı, 9 kişinin ise hiç destek cümlesi kullanmadığı belirtilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında metin detaylandırma ile

ilgili sonuçların düşünceyi geliştirme yolları kullanımı ile ilgili sonuçlarla benzer bir şekilde az sıklıkta kullanıldığı söylenebilir.

Crossley ve McNamara'nın 2016'da üniversite 1. sınıfta okuyan yabancı uyruklu 35 öğrenciyle yaptıkları deneysel çalışmada öğrencilere, verilen konulardan biriyle ilgili yazı yazdırılmıştır. Ardından ek süre verilerek öğrencilerden yazılarını detaylandırmaları istenmiştir. Daha sonra bu yazılar metin detaylandırma öncesi ve sonrası hâlleri dikkate alınarak tutarlılık ve metin kalitesi yönünden değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre metin içeriğini detaylandırma ve bir metnin uyumunu arttırma, metin kalitesi ve tutarlılığı üzerinde etkili olmuştur. Buradan yola çıkarak araştırmanın sonucu değerlendirildiğinde B2 düzeyinde Türkçe öğrenen dil kullanıcılarının yazılı anlatımlarında kullandıkları detaylandırma tekniklerinin sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu da metin kalitesi, metin uyumu ve tutarlılığına olumsuz yansımaya sebep olacaktır. Bu tekniklerin eğitimi verilirken her birinin ayrı ayrı uygulamaya yönelik etkinliklerle desteklenmesi gereklidir. Kullanılabilecek yapıların sadece sözcük olarak anlamlarına değil, işlevsel olarak nerede/nasıl kullanılabileceklerine yönelik bir eğitim faydalı olacaktır. Düşünceyi geliştirme teknikleri eğitimleriyle öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak bir plan dâhilinde daha iyi ifade edebilecekleri düşünülmektedir. Bu aşamada başarılı olanlar ileride yazma becerisi ve özellikle akademik Türkçe kullanımında da daha başarılı olmalarını sağlayacak ilk adımı atmış olacaklardır.

Kaynakça

- Açık, F. (2008, Mart). *Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. [Sözlü bildiri]. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Kıbrıs.
- Adalı, O. (2011). *Anlamak ve anlatmak*. Pan.
- Akbayır, S. (2010). *Yazılı anlatım nasıl yazabilirim*. Pegem.
- Aksan, M. ve Aksan, Y. (1991). Metin kavramı ve tanımları. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, (2), 90-104. <http://dad.boun.edu.tr/tr/download/article-file/303060>
- Algama, A., Bin-Hady, W. ve Ezzaldin, A. (2021). *Paragraph writing efficacy among Yemeni EFL University learners*. *Al-Bayda University Journal Al-Mujlidar*, 3(2), 867-874. <https://www.researchgate.net/publication/355808365>
- Asiltürk, B. (2011). *Yazılı anlatım- metin inceleme ve metin oluşturma*. İkaros.
- Bağcı, H. ve Başar, U. (2013). Yazma öğretimi. M. Durmuş ve A. Okur (ed.), *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (1. baskı, s. 309-331). Grafiker.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Anı.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*, The MIT Press.
- Crossley, S. ve McNamara, D. S. (2016). Say more and be more coherent: How text elaboration and cohesion can increase writing quality. *Journal of Writing Research*, 7(3), 351-370. <https://www.jowr.org/index.php/jowr/article/view/657/619>
- Çetin, İ. ve Can, R. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri bakımından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Ün. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 259-277. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423907594.pdf>
- Demirezen, M. (2010). *Paragraph Development Methods*. Adım.
- Demirkan, M. ve Heppinar, G. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Suriye kökenli öğrencilere metin türü odaklı açıklayıcı metin yazma öğretimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 726-741. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2682>
- Derzinevesi, H. ve Karabayır, M. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde tartışmacı metinlerin kullanımı. *Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD)*, 4(1), 104-120.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Grafiker.
- Gülensoy, T. (2000). *Türkçe el kitabı*. Akçağ.
- Günay, D. (2003). *Metin bilgisi*. Multilingual.
- Halliday, M. A. K. ve Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. Longman.
- Harmer, J. (2004). *How to teach writing*. Pearson.
- İşcan, A. ve Baskın, S. (2016). *Yazılı anlatım*. Nobel.
- Kara, M. (2010). Gazi Üniversitesi TÖMER öğrencilerinin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözümüne yönelik öneriler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 661-696.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel.

Köse, D. (2004). Yabancı dil öğretiminde ortak ölçütler ve TÖMER. *Dil Dergisi*, (125), 24-34. https://doi.org/10.1501/Dilder_0000000018

Kurudayıoğlu, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri açısından incelemesi. *TÜBAR-XXIX-/2011-Bahar*, 213-227.

McNamara, D. S., Crossley, S. A. ve Roscoe, R. (2013). Natural language processing in an intelligent writing strategy tutoring system. *Behavior Research Methods*. 45 (2), 499-515. <https://doi.org/10.3758/s13428-012-0258-1>

MEB. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme*. MEB.

MEB. (2018). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Yeni Açıklamalar*. CEFR (2018). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment companion volume with new descriptors*, Council of Europe. MEB.

Özbay, M. (2009). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Öncü.

Piaget, J. (1959). *The language and thought of the child*. Routledge.

Sakin, D. (2014). *Dil ve düşünce ilişkisi sorunu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı.

Temizkan, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin bilgilendirici metinlerde düşünceyi geliştirme yollarını kullanma durumları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31),13-32.

Tok, M. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik yazma ihtiyacı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10(23),1-25.

Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Nobel.

Vygotsky, L. (1986). *Thought and language* (Çev.). The MIT Press (Orijinal metin basım tarihi, 1934).

Whorf, B. L. (1965). *Language, thought and reality*. The MIT. Press.

Yıldırım, A. ve Şimşek. H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Etik Beyan

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında belirtilen kurallara uyulmuş, "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden kaçınılmıştır. Yazarlar arasında çıkar çatışmasının yoktur, tüm yazarlar çalışmaya katkı sağlamıştır.

Bu çalışmanın etik kurul izni Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 02.04.2019 tarihli toplantısında 35853172-300 karar sayısıyla verilmiştir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik Kurul Adı: Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu

Etik Kurul Karar Tarihi: 02.04.2019

Etik Kurul Karar Sayısı: 35853172-300